04/11/2019

Άγιος Ιωάννης Βατατζής, ο ελεήμων κυβερνήτης

/ Ορθόδοξες Προβολές

Γράφει ο Κωνσταντίνος Χολέβας- Πολιτικός Επιστήμων

Στις 4 Νοεμβρίου η Εκκλησία μας τιμά τη μνήμη του Αγίου Ιωάννη Βατάτζη, αυτοκράτορος της Νικαίας από το 1222 μέχρι το 1254. Ιδιαίτερες εκδηλώσεις, τα «Βατάτζεια», πραγματοποιούνται κάθε στη γενέτειρά του, το Διδυμότειχο, όπου λειτουργεί και ενοριακός Ναός προς τιμήν του Αγίου. Ψυχή της διοργανώσεως είναι ο Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Διδυμοτείχου, Ορεστιάδος και Σουφλίου κ. Δαμασκηνός και στενός συνεργάτης του ο ιστορικός ερευνητής και συγγραφεύς Ιωάννης Σαρσάκης. Στο πρόσφατο βιβλίο του με τίτλο « ο Πάμμεγας Σκηπτούχος » ο κ. Σαρσάκης παρουσιάζει με πλήρη τεκμηρίωση την αγιότητα και την πολύπλευρη δράση του Ιωάννου Βατάτζη βάσει Συναξαρίων, Ακολουθιών και ιστορικών μαρυριών της βυζαντινής και μεταβυζαντινής περιόδου.Ακολουθία και Συναξάρι για τον Άγιο έχει γράψει, μεταξύ άλλων, και ο Άγιος Νικόδημος ο Αγιορείτης.

Η επίσημη αγιοκατάταξη του Βατάτζη έγινε από το Οικουμενικό Πατριαρχείο στα μέσα του 17ου αιώνος.Μέχρι το 1922 και τη Μικρασιατική καταστροφή οι Έλληνες της Μαγνησίας, στα παράλια της Ιωνίας, τιμούσαν τον Άγιο Αυτοκράτορα, ο οποίος είχε ταφεί εκεί κοντά, στη Μονή των Σωσάνδρων. Όμως εκτός από την Εκκλησία μας καλό θα ήταν να τιμούν τον σπουδαίο αυτό Ορθόδοξο Έλληνα και η Πολιτεία και ο Στρατός και οι θεράποντες των φιλολογικών και πολιτικών επιστημών. Θα εξηγήσω τους λόγους:.

Ο Ιωάννης Γ΄ Δούκας Βατάτζης διαδέχθηκε στον θρόνο τον πεθερό του Θεόδωρο Α΄ Λάσκαρι. Ήταν η περίοδος κατά την οποία οι Δυτικοί Σταυροφόροι είχαν καταλάβει την Κωνσταντινούπολη και είχαν διαμοιράσει μεταξύ τους τα ιμάτια της Βυζαντινής Αυτοκρατορίας, της Ρωμανίας. Ο νόμιμος διάδοχος του Αυτοκράτορα και ο κανονικός Πατριάρχης μεταφέρθηκαν στη Νίκαια της Μικράς Ασίας. Η Νίκαια, μαζί με την Τραπεζούντα και την Ήπειρο αποτέλεσαν τα ελληνικά κράτη, τα οποία διατήρησαν το ελληνορθόδοξο φρόνημα. Μάλιστα η Αυτοκρατορία της Νικαίας είχε το προνόμιο να απελευθερώσει την Κωνσταντινούπολη το 1261 με τον Μιχαήλ Παλαιολόγο.

Ο Ιωάννης Βατάτζης διακρίθηκε ως ευσεβής και δίκαιος κυβερνήτης, ως στρατιωτικός που πολέμησε Τούρκους και Σταυροφόρους, ως λόγιος, ως διπλωμάτης και ως γνήσιος Έλληνας με εθνική αξιοπρέπεια. Αποκλήθηκε Ελεήμων, διότι φρόντιζε με έργα και με νόμους να ελαφρύνει τα βάρη των φτωχών και να υπηρετεί πάντα τα δίκαια του απλού λαού.

Μερίμνησε για τη συγκέντρωση πολλών διδασκάλων του Γένους στη Νίκαια με επικεφαλής τον Νικηφόρο Βλεμμύδη. Τούς ζήτησε να περισυλλέξουν και να κωδικοποιήσουν όλα τα κείμενα της αρχαίας ελληνικής γραμματείας, τα οποία

είχαν διασωθεί και έτσι βοήθησε στην προβολή της συνέχειας του Ελληνισμού. Απαγόρευσε τις εισαγωγές αγαθών από το εξωτερικό, πράγμα το οποίο σήμερα δεν είναι εφικτό λόγω της διεθνοποιήσεως του εμπορίου και της οικονομίας, τότε όμως ήταν μια συνετή πράξη προστασίας της ελληνικής παραγωγής. Ενοχλείτο από τις πλούσιες ενδυμασίες και επέπληττε όσους τις φορούσαν. Μεταξύ αυτών που δέχθηκαν τις επιπλήξεις του ήταν και ο γιός του Θεόδωρος Β΄ Λάσκαρις.

Όταν ο Πάπας Γρηγόριος Θ΄ έστειλε στον Ιωάννη Γ΄ Δούκα Βατάτζη μία θρασεία επιστολή και τού ζητούσε να ξεχάσει το όνειρο της απελευθερώσεως της Κωνσταντινουπόλεως, ο Βατάτζης απάντησε με απαράμιλλη αξιοπρέπεια συνδυασμένη με ελαφρά ειρωνεία. Ο ηγέτης του -τότε ηττημένου από τους Δυτικούς Ελληνισμού- έγραψε στον πλανητάρχη της εποχής εκείνης ως ίσος προς ίσον. Ο Έλληνας Αυτοκράτορας τόνισε στον Πάπα ότι οι Βυζαντινοί μπορεί να αποκαλούνται Ρωμαίοι, αλλά είναι απόγονοι του αρχαίου γένους των Ελλήνων, από το οποίο άνθισε και μεταδόθηκε η σοφία σε όλον τον κόσμο. Τού υπογράμμισε ότι και άλλοι αυτοκράτορες πριν από αυτόν είχαν ελληνική καταγωγή και ότι στο γένος των Ελλήνων δώρισε ο Μέγας Κωνσταντίνος την Βασιλεύουσα Κωνσταντινούπολη. Και κατέληγε με φράσεις που επαναλάμβαναν τον παιάνα των Σαλαμινομάχων και τις αιώνιες παρακαταθήκες των αγωνιζομένων Ελλήνων. Δεν θα παύσουμε ποτέ να πολεμούμε υπέρ των ιερών και των οσίων, δεν θα σταματήσουμε να αγωνιζόμαστε εναντίον εκείνων που κατέχουν την Κωνσταντινούπολη, εννοώντας τον παράνομο αυτοκράτορα που έστεψαν οι Φράγκοι Σταυροφόροι.

Στις δύσκολες στιγμές που ζούμε, είναι χρήσιμο να γνωρίζουμε και να διδάσκουμε στους νέους μας τέτοια πρότυπα ηγετών, οι οποίοι σεβάσθηκαν τον Θεό και την πατρίδα, εφάρμοσαν την κοινωνική δικαιοσύνη, ελευθέρωσαν ελληνικά εδάφη, κατείχαν καλά την ελληνική παιδεία και στάθηκαν με αγέρωχο ύφος απέναντι σε αυθάδεις ξένους.

Κ.Χ. 2.11.2019